

Sygn. akt V KK 261/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Rafał Malarski

SSN Andrzej Ryński

Protokolant Anna Korzeniecka-Plewka

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jacka Radoniewicza,

w sprawie **R. P.**

skazanego wyrokiem łącznym

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 5 grudnia 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego
na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w K.

z dnia 19 maja 2017 r., sygn. akt V Ka [...]

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w K.

z dnia 23 listopada 2016 r., sygn. akt X K [...],

I. oddala kasację;

II. wydatkami postępowania kasacyjnego obciąża Skarb Państwa

UZASADNIENIE

Z uwagi na treść kasacji Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego oraz dla łatwiejszego ukazania istoty problematyki prawnej, na tle której wniesiona została kasacja, układ uzasadnienia zostanie oparty na przedstawieniu w pierwszym rzędzie sposobu procedowania w trybie wyroku łącznego, a dopiero potem zrelacjonowana zostanie treść kasacji.

W dniu 7 lipca 2016 r. do Sądu Rejonowego w K. wpłynął wniosek skazanego R. P. o wydanie wyroku łącznego. Sprawa w tym przedmiocie została zarejestrowana pod sygnaturą X K [...]. Z karty karnej dołączonej do akt sprawy (k. 65 akt X K [...]) wynikało, że R. P. został prawomocnie skazany 4 wyrokami w sprawach: X K 140/09 Sądu Rejonowego w K., XIV K 606/11 Sądu Rejonowego w S., X K 602/12 Sądu Rejonowego w K. i X K 1119/14 Sądu Rejonowego w K..

W dniu 23 listopada 2016 r. Sąd Rejonowy w K. w sprawie X K [...] wydał wyrok łączny co do R. P., wskazując w części wstępnej (komparycji), że rozstrzyga co do następujących prawomocnych wyroków:

„1) Sądu Rejonowego w K. z dnia 28 kwietnia 2009 roku wydanym w sprawie X K 140/09 za czyn popełniony w okresie od sierpnia 2008 roku do 28 grudnia 2008 roku na podstawie art. 207 k.k. na karę roku pozbawienia wolności. Na podstawie art. 69 § 1 i § 2 k.k. w związku z art. 70 § 2 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszono na okres próby 4 lat. Na podstawie art. 73 § 2 k.k. oddano skazanego w okresie próby pod dozór kuratora. Na podstawie art. 72 § 1 pkt 4 k.k. zobowiązano skazanego do powstrzymania się od nadużywania alkoholu. Na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności zaliczono skazanemu okres zatrzymania w sprawie od dnia 30 listopada 2008 roku do dnia 1 grudnia 2008 roku, przyjmując, iż jeden dzień zatrzymania równa się jednemu dniowi pozbawienia wolności. Zasądzono koszty postępowania i nie wymierzono opłaty.

2) Sądu Rejonowego w S. z dnia 13 września 2012 roku wydanym w sprawie XIV K 606/11 za czyn popełniony w dniu 7 czerwca 2011 roku na podstawie art. 158 § 2 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności, za czyn popełniony w dniu 8 czerwca 2011 roku na podstawie art. 162 § 1 k.k. na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności. Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączono orzeczone wobec skazanego R. P. jednostkowe kary pozbawienia wolności i wymierzono karę łączną w wymiarze 2 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności. Na podstawie art. 63 § 1 k.k. zaliczono skazanemu R. P. na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności okres tymczasowego aresztowania od dnia 10 czerwca 2011 roku do dnia 22 listopada 2011 roku, przyjmując, iż jeden dzień rzeczywistego pozbawienia wolności jest równoważny jednemu dniowi kary pozbawienia wolności. Zasądzono od skazanego

solidarnie ze współskazanym na rzecz W. P. 10.000,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 października 2011 roku do dnia zapłaty. Zwolniono skazanego od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych.

3) Sądu Rejonowego w K. z dnia 17 września 2012 roku wydanym w sprawie X K 602/12 za czyn popełniony w okresie od 6 lutego 2012 roku do 21 lutego 2012 roku na podstawie art. 279 § 1 kk na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Na podstawie art. 69 § 1 i § 2 k.k. w związku z art. 70 § 1 pkt 1 k.k. wykonanie orzeczonej kary pozbawienia wolności wobec skazanego R. P. zawieszono na okres próby 4 lat. Na podstawie art. 33 § 1, § 2, § 3 k.k. wymierzono skazanemu karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 10,00 zł. Na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary grzywny zaliczono skazanemu okres rzeczywistego zatrzymania w sprawie w dniu 25 kwietnia 2012 roku, z ustaleniem, iż jeden dzień zatrzymania równa się dwóm dziennym stawkom grzywny. Zasądzono od skazanego koszty sądowe i wymierzono opłatę.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w K. w sprawie XI Ko 5419/15 zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności.

4) Sądu Rejonowego w K. z dnia 25 lutego 2015 roku wydanym w sprawie X K 1119/14 za czyn popełniony w dniu 14 lipca 2014 roku na podstawie art. 158 § 1 k.k. na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Na podstawie art. 46 § 2 k.k. orzeczono od skazanego na rzecz pokrzywdzonego K. K. nawiazkę w wysokości 3.000,00 zł. Zwolniono skazanego od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych i nie wymierzono opłaty.”

Rozstrzygnięcie w wyroku miało zaś treść następującą:

„I. rozwiązuje węzeł kary łącznej orzeczonej wobec skazanego R. Ł. P. w punkcie III. wyroku Sądu Rejonowego w S. z dnia 13 września 2012 roku w sprawie XIV K 606/11;

II. na podstawie art. 85 k.k. przy zastosowaniu art. 86 § 1 k.k. oraz art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 roku o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw łączy orzeczone wobec skazanego R. Ł. P. wyrokiem Sądu Rejonowego w S. wydanym w sprawie o sygnaturze akt XIV K 606/11 oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w K. w sprawie o sygnaturze akt X K 602/12

jednostkowe kary pozbawienia wolności i wymierza skazanemu R. Ł. P. karę łączną 3 (trzech) lat i 4 (czterech) miesięcy pozbawienia wolności;

III. na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej w punkcie II. wyroku kary łącznej pozbawienia wolności zalicza skazanemu R. Ł. P. okresy:

- zatrzymania w sprawie XIV K 606/11 od 10 czerwca do 22 listopada 2011 roku,
- odbytej kary w sprawie XIV K 606/11 od 25 października 2014 roku do 5 października 2015 roku;

IV. początek orzeczonej w punkcie II. wyroku kary łącznej pozbawienia wolności określa na dzień faktycznego rozpoczęcia jej wykonywania;

V. utrzymuje w mocy inne postanowienia zawarte w wyrokach podlegających łączeniu, a nie będące przedmiotem rozstrzygnięcia w wyroku łącznym;

VI. na podstawie art. 572 k.p.k. umarza postępowanie co do wydania wyroku łącznego w pozostałym zakresie;"

Ponadto w wyroku zawarte były rozstrzygnięcia co do kosztów tego postępowania.

W sprawie tej apelację od tego wyroku wniósł skazany (apelacja obrońcy nie została przyjęta), zaskarżając wyrok co do kary i zarzucił mu rażącą surowość kary polegającą na niezastosowaniu zasady pełnej absorpcji. **Do akt sprawy, już na etapie po wpłynięciu apelacji do Sądu Okręgowego w K., załączono aktualną kartę karną skazanego (k. 216-217). Z karty tej wynikało, że skazany został dodatkowo jeszcze prawomocnie skazany w sprawie II K 170/16 wyrokiem Sądu Rejonowego w B. (wyrok z dnia 30 czerwca 2016 r., prawomocny z dniem 18 października 2016 r.), a także, iż wobec skazanego został wydany w dniu 28 lutego 2017 r. przez Sąd Rejonowy w B. wyrok łączny w sprawie II K 436/16, który obejmował swoim zakresem skazania w sprawach Sądu Rejonowego w K.: X K 140/09, X K 602/12, X K 1119/14 oraz w sprawie Sądu Rejonowego w B. z dnia 30 czerwca 2016 r., w sprawie II K 170/16. Wyrok ten stał się prawomocny z dniem 8 marca 2017 r.**

Wbrew twierdzeniem zawartym w uzasadnieniu wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego kasacji, w toku rozprawy apelacyjnej, która miała miejsce w dniu 19 maja 2017 r., **nie przeprowadzono dowodu z karty**

karnej, która znajdowała się na k. 216-217; ujawniono w toku tego postępowania karty od 219 akt sprawy (k. 226).

Wyrokiem z dnia 19 maja 2017 r. Sąd Okręgowy w K., w sprawie V Ka [...], zaskarżony wyrok utrzymał w mocy (k. 227).

Z kolei, do Sądu Rejonowego w B. w dniu 22 listopada 2016 r. wpłynęło pismo z zakładu karnego o wydanych wobec R. P. prawomocnych wyrokach jednostkowych (k. 2 akt II K 436/16), w celu rozważenia wydania wyroku łącznego. Sprawa została zarejestrowana w repertorium K w dniu 22 listopada 2016 r. **Po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 28 lutego 2017 r. Sąd Rejonowy w B. w sprawie II K 436/16** tego samego dnia wydał wyrok, **po rozpoznaniu sprawy R. P. skazanego prawomocnymi wyrokami** (podkr. w oryginale wyroku):

- „1. Sądu Rejonowego w K. X Wydziału - Sądu Grodzkiego z dnia 28 kwietnia 2009 r. w sprawie XK 140/09 za czyn popełniony w okresie od sierpnia 2008 r. do dnia 28 grudnia 2008 r. stanowiący występki z art. 207 § 1 kk na karę 1 roku pozbawienia wolności, którą warunkowo zawieszono na okres 4 lat próby, na poczet, której zaliczono okres zatrzymania od 30.11.2008 r. do 01.12.2008 r. Postanowieniem Sądu Rejonowego w K. XI Wydziału Wykonywania orzeczeń z dnia 20.12.2012 r. w sprawie XI Ko 5211/12 zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;
2. Sądu Rejonowego w K. X Wydziału Karnego z dnia 17 września 2012 r. w sprawie XK 602/12 za czyn popełniony w okresie od 06 lutego do 21 lutego 2012 r. stanowiący występki z art. 279 §1 kk w zw. z art. 12 kk na karę 1 roku i 6 sześciu miesięcy pozbawienia wolności, którą warunkowo zawieszono na okres 4 lat próby; Postanowieniem Sądu Rejonowego w K. XI Wydziału Wykonywania orzeczeń z dnia 20.07.2015 r. w sprawie XI Ko 2419/15 zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności;
3. Sądu Rejonowego w K. X Wydziału Karnego z dnia 25 lutego 2015 r. w sprawie XK 1119/14 za czyn popełniony w dniu 14 lipca 2014 r. stanowiący występki z art. 158 §1 kk na karę 2 lat i 6 sześciu miesięcy pozbawienia wolności,
4. Sądu Rejonowego w B. II Wydziału Karnego z dnia 30 czerwca 2016 r. w sprawie IIK 170/16 za czyn popełniony w dniu 04 stycznia 2016 r. stanowiący

występek z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 286 § 1 kk w zb. z art. 297 § 1 kk i art. 270 § 1 kk przy zast. art. 11 § 2 kk na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności”.

Rozstrzygnięcie (tzw. tenor wyroku lub część dyspozytywna) w wyroku miało treść następującą:

„I. na podstawie art. 85 § 1 i § 2 kk i art. 86 § 1 kk, łączy wobec skazanego R. P. kary pozbawiania wolności orzeczone wyrokiem Sądu Rejonowego w K. w sprawach XK 140/09, XK 1119/14 i XK 602/12 i wyrokiem Sądu Rejonowego w B. w sprawie IIK 170/16 i wymierza mu karę łączną 4 (czterech) lat pozbawienia wolności;

II. początek wykonania orzeczonej wyżej kary łącznej pozbawienia wolności określa na dzień faktycznego rozpoczęcia jej wykonywania;

III. na podstawie art. 577 kpk na poczet orzeczonej kary łącznej 4 (czterech) lat pozbawienia wolności zalicza skazanemu okres zatrzymania w sprawie XK 140/09 od dnia 30.11.2008r. do dnia 01.12.2008r.

IV. stwierdza, iż pozostałe rozstrzygnięcia w orzeczeniach objętych wyrokiem łącznym podlegają odrębnemu wykonaniu;

V. zasądza ze Skarbu Państwa na rzecz Kancelarii Adwokackiej adwokat B. Ś. kwotę 147,60 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skazanemu z urzędu;

VI. zwalnia skazanego z obowiązku ponoszenia kosztów postępowania na rzecz Skarbu Państwa.”

Wyrok ten nie został zaskarżony i uprawomocnił się z dniem 8 marca 2017 r. W aktach tej sprawy widnieje obliczenie kary z tego wyroku (k. 66). Początek kary to 11.01.2017 r., a koniec kary to 8 stycznia 2021 r.

W takim układzie procesowym została wywiedziona kasacja Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 19 maja 2017 r., sygn. akt V ka [...]. **Kasacja została wywiedziona na korzyść skazanego**, a skarżący zrzucił w niej wyrokowi:

„rażące i mające istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, tj. art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. i art. 410 k.p.k., polegające na nie przeprowadzeniu prawidłowej kontroli odwoławczej i utrzymaniu w mocy zaskarżonego apelacją skazanego wyroku łącznego, na skutek

pominięcia przez Sąd uzyskanych w toku postępowania odwoławczego aktualnych danych o karalności i wynikających z nich informacji o kolejnym prawomocnym skazaniu R. P. oraz o wydaniu w dniu 28 lutego 2017 roku przez Sąd Rejonowy w B., w sprawie o sygn. akt II K 436/16, wobec tego skazanego wyroku łącznego, który uprawomocnił się w dniu 8 marca 2017 roku, co w sytuacji uwzględnienia powyższych danych obligowało Sąd II instancji do orzekania poza granicami zaskarżenia i do uchylenia zaskarżonego wyroku łącznego Sądu Rejonowego w K. i umorzenia postępowania na podstawie art. 572 k.p.k., albowiem w dacie orzekania Sądu odwoławczego nie istniała potrzeba wydania wobec skazanego R. P. nowego wyroku łącznego w rozumieniu art. 575 § 1 k.p.k.”

Podnosząc tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego kasacją wyroku oraz wyroku Sądu Rejonowego w K. i umorzenie postępowania na podstawie art. 572 k.p.k.

Celowe staje się przedstawienie – w sposób skrótowy – argumentacji kasacji. Otóż Minister Sprawiedliwości-Prokurator Generalny wskazał, że:

a/ sąd odwoławczy z rażącym naruszeniem normy art. 410 k.p.k. nie ujawnił w toku postępowania odwoławczego i nie zaliczył w poczet materiału dowodowego karty karnej (k. 216-217), w której była informacja o wydaniu wyroku w sprawie II K 170/16 oraz wyroku łącznego w sprawie II K 436/16;

b/ w następstwie tego rażącego naruszenia prawa (art. 410 k.p.k.) doszło do sytuacji, gdy utrzymano w mocy wyrok wydany w sprawie X K [...] Sądu Rejonowego w K., gdy w dacie orzekania brak było podstaw do wydania wyroku łącznego (art. 575 § 1 k.p.k.), a w konsekwencji powinno nastąpić umorzenie postępowania na podstawie art. 572 k.p.k.;

c/ nie można zaakceptować tezy, że uprawomocnienie się wyroku w sprawie X K [...] (dzień 19 maja 2017 r. - data orzekania w sądzie odwoławczym w sprawie V Ka [...]) unicestwiło prawnie wyrok łączny wydany w sprawie II K 436/16, albowiem przepis art. 575 § 1 k.p.k. określa tylko taką sytuację, gdy istnieje potrzeba wydania wyroku łącznego (spełnienie warunków do orzeczenia nowej kary łącznej - przywołano wyrok SN z dnia 30 listopada 2011 r., II KK 149/11, OSNKW 2011, nr 12, poz. 113), a takiej potrzeby nie było z uwagi na treść prawomocnego wyroku w sprawie II K 436/16;

d/ wobec zakresu zaskarżenia apelacją skazanego w sprawie X K [...] (apelacja co do kary), skarżący podkreślił, że sąd odwoławczy winien zastosować normę art. 440 k.p.k., i w konsekwencji uchylić zaskarżony wyrok w sprawie X K [...] oraz postępowanie karne umorzyć na podstawie art. 572 k.p.k., wychodząc poza zakres zaskarżenia na podstawie art. 440 k.p.k., albowiem utrzymanie wyroku w takim zakresie czyniło orzeczenie sądu pierwszej instancji rażąco niesprawiedliwym.

W toku rozprawy kasacyjnej prokurator Prokuratury Krajowej popart wniesioną kasację.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja nie mogła zostać uwzględniona. Wykazanie jej niezasadności trzeba jednak rozpocząć od przypomnienia, że jest ona wniesiona na korzyść skazanego, a postulowane rozstrzygnięcie (wniosek kasacji) miałyby doprowadzić do ustalenia, iż tylko wyrok łączny wydany w sprawie II K 436/16 Sądu Rejonowego B. jest prawidłowy od strony prawnej, a zatem, to on winien kształtować wymiar kary łącznej, którą powinien odbywać skazany. W konsekwencji tego wyroku skazany winien odbywać orzeczoną karę łączną w odniesieniu do czterech wydanych wyroków jednostkowych (X K 140/09, X K 1119/14, X K 602/12 i II K 170/16) w wymiarze 4 lat pozbawienia wolności, a nadto, trzeba uwzględnić, iż kara z wyroku w sprawie II K 606/11 (wymiar dwóch lat i dwóch miesięcy; skazanie to nie zostało objęte karą łączną) już została wykonana; reasumując – skazany ze wszystkich skazań (pięć wyroków jednostkowych) odbyłby karę 6 lat i 2 miesięcy.

Prawidłowość wyroku II K 436/16 oparta jest przez skarżącego na ustaleniu (tak można odczytać uzasadnienie kasacji), że w wyroku tym rozstrzygnięto co do wszystkich prawomocnych skazań wydanych wobec skazanego R. P., a zatem, w dacie orzekania przez Sąd Okręgowy w K. w dniu 19 maja 2017 r., w sprawie V Ka [...], nie istniała potrzeba orzekania co do kary łącznej, wobec niespełnienia warunku z art. 575 § 1 k.p.k. Budując schemat wyводу kasacyjnego w taki sposób, skarżący podał, że sąd odwoławczy w takiej sytuacji, kierując się normą art. 575 § 1 k.p.k., winien umorzyć postępowanie na podstawie art. 572 k.p.k. z powodu braku warunków do wydania wyroku łącznego. Argumentacja ta jest oczywiście błędna, do czego należy wrócić w dalszej części uzasadnienia.

Trzeba zatem na wstępie ustalić, czy rzeczywiście sąd odwoławczy orzekając w dniu 19 maja 2017 r. w sprawie V Ka [...] winien stwierdzić brak możliwości wydania wyroku łącznego, a więc niespełnienie warunku z art. 575 § 1 k.p.k., w sytuacji, gdyby wiedział o uprawomocnieniu się wyroku w sprawie II K 436/16 Sądu Rejonowego w B.. Przypomnieć należy, że **potrzeba wydania wyroku łącznego, o której mowa w treści art. 575 § 1 k.p.k., to sytuacja, gdy po wydaniu wyroku łącznego zachodzi realna potrzeba wydania nowego (kolejnego) wyroku łącznego, a zatem, jest konieczne wydanie rozstrzygnięcia pozytywnego, czyli takiego, w którym zostanie określona nowa kara łączna** (por. wyrok SN z dnia 30 listopada 2011 r., II KK 149/11). Potrzeba wydania nowego wyroku łącznego zachodzi w dwóch sytuacjach. Pierwsza, w dotychczasowym układzie skazań objętych wyrokiem łącznym jedno (lub więcej) ze skazań przestaje istnieć od strony prawnej. Taki stan rzeczy jest najczęściej spowodowany uchYLENIEM w trybie kasacji lub wznowienia postępowania jednego z wyroków jednostkowych (art. 575 § 2 k.p.k.), którego orzeczona kara wchodziła w skład orzeczenia o karze łącznej (może też być skutkiem np. zastosowania amnestii, ułaskawienia) lub też inną zmianą okoliczności, które odnoszą się do takiego poprzedniego skazania (np. zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności – wyrok SN z dnia 5 listopada 2010 r., III KK 323/10 - por. szerzej w tym zakresie - J. Matras [w:] Kodeks postępowania karnego. Komentarz, red. K. Dudka, Warszawa 2018, s. 1379-1380). W konsekwencji w takim układzie, zmiana polega na zmniejszeniu się liczby skazań (redukcja ilości wyroków jednostkowych), co do których należy orzec karę łączną lub też taką zmianą charakteru orzeczonej kary, która skutkuje koniecznością wydania nowego wyroku łącznego. Druga sytuacja jest częściej spotykana w praktyce orzeczniczej sądów. Dochodzi do niej, gdy skazany popełnia kolejne, nowe przestępstwo, zapada wobec niego prawomocny wyrok skazujący, w którym orzeczona kara z uwagi na swój rodzaj oraz spełnienie innych warunków określonych prawem materialnym, podlega łączeniu z co najmniej jedną karą (także karą łączną w stanie prawnym po dniu 30 czerwca 2015 r.) lub karami, które orzeczone zostały w wyrokach jednostkowych objętych wyrokiem łącznym.

W układzie przedstawionym w niniejszej sprawie problemem dodatkowym było to, że równolegle toczyły się w dwóch sądach *meriti* dwa postępowania w przedmiocie kary łącznej wobec tej samej osoby. Niewątpliwie stan zawisłości sprawy (*lis pendens*) zaistniał przed Sądem Rejonowym w K. w sprawie X K [...] (lipiec 2016 r.) i do czasu zakończenia tego postępowania w sposób prawomocny, inne postępowanie w tym samym przedmiocie (wyrok łączny) nie mogło się toczyć z uwagi na treść przepisu art. 17 § 1 pkt 7 *in fine* k.p.k. Tak więc, gdyby w toku postępowania w sprawie II K 436/16 Sąd Rejonowy w B. dysponował wiedzą o wszczętym już postępowaniu w tym przedmiocie przed Sądem Rejonowym w K. (X K [...]), to powinien – zgodnie z art. 17 § 1 *in principio* k.p.k. – wydać postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego, ale z uwagi utrwaloną praktykę orzecniczą, w której pierwszą czynnością jest wpisanie sprawy do rep. K (co przecież traktuje się jako wszczęcie postępowania w tym przedmiocie), to powinno zostać wydane postanowienie o umorzeniu postępowania w tej sprawie, co zapobiegłoby dalszym procesowym perturbacjom. Z uwagi na brak takiej wiedzy, sąd ten prowadził postępowanie w tym samym przedmiocie i jego wyrok uprawomocnił się w dniu 8 marca 2017 r., a więc przed dniem rozprawy odwoławczej w sprawie V Ka [...], po której Sąd Okręgowy w K. utrzymał w mocy wyrok wydany w sprawie X K [...].

Prawidłowy sposób prowadzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego powinien wyglądać więc w ten sposób, że wcześniej wszczęte postępowanie w sprawie X K [...] toczy się i kończy go wydanie wyroku łącznego, zaś postępowanie w sprawie II K 436/16 powinno zostać umorzone (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.). Sąd Rejonowy w K. wydając w dniu 23 listopada 2016 r. wyrok w sprawie X K [...] nie miał jednak wiedzy, że z dniem 18 października 2016 r. stał się prawomocny wyrok w sprawie II K 170/16 Sądu Rejonowego w B.. **W istocie więc nie orzekł co do wszystkich prawomocnych wyroków wydanych wobec skazanego.** Nie orzekając o wszystkich skazaniach stwarzał sytuację, w której konieczne stało się udzielenie kluczowej odpowiedzi na pytanie, czy objęcie tego kolejnego, nowego, prawomocnego wyroku, jest możliwe w tym samym postępowaniu, choćby na etapie postępowania odwoławczego, czy też winno to mieć miejsce dopiero po zakończeniu tego, dotychczasowego, postępowania w

przedmiocie wydania wyroku łącznego, które obejmowało 4 wyroki jednostkowe (X K 140/09, X K 602/12, XIV K 606/11 i X K 1119/14), a to z uwagi na kwestię dwuinstancyjności postępowania oraz prawo do zaskarżenia wyroku w zakresie ukształtowania zasady łączenia kar. W tym przedmiocie wypowiedział się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28 czerwca 2018 r., I KZP 3/18, OSNKW 2018, nr 8, poz. 55. Stwierdził w niej mianowicie, że nie jest wykluczone orzeczenie przez sąd odwoławczy kary łącznej w oparciu o skazania, które nie były podstawą orzeczenia kary łącznej przez sąd pierwszej instancji; z uzasadnienia wynika, iż taką możliwość należy oceniać w realiach określonej sprawy. Podzielając ten pogląd, to **nie sposób więc odrzucić tezy, że sąd odwoławczy w postępowaniu w sprawie V Ka [...] powinien rozważyć możliwość połączenia węzłem kary łącznej, kary pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie II K 170/16 Sądu Rejonowego w B..** Oczywiście, sąd ten wówczas stanąłby w pierwszej kolejności przed problemem wybrania stanu prawnego, w oparciu o który dokonywałby kształtowania kary łącznej. Wynika to z faktu, że to „nowe” skazanie uprawomocniło się już po dniu 30 czerwca 2015 r. (poprzednie wszystkie skazania stały się prawomocne przed tą datą), co zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015, poz. 396) z jednej strony, umożliwiało w ogóle objęcie tego „nowego” skazania węzłem kary łącznej ze skazaniami „starymi”, ale z drugiej strony, otwierało niezwykle istotną kwestię, tj. dokonanie wyboru stanu prawnego, który będzie podstawą prawnomaterialną kształtu kary łącznej (art. 4 § 1 k.k. – por. wyroki SN: z dnia 15 listopada 2017 r., IV KK 128/17, z dnia 7 grudnia 2017 r., III KK 150/17; postanowienia SN: z dnia 12 marca 2018 r., II KK 366/17, OSNKW 2018, nr 7, poz. 48; z dnia 15 marca 2018 r., IV KK 137/18). W tym ostatnim aspekcie problem sprowadza się bowiem do tego, czy ten zbieg już pięciu skazań oceniać należy na gruncie stanu prawnego obowiązującego do dnia 30 czerwca 2015 r., czy też już po tej dacie. Najistotniejsze w tym układzie byłoby już chociażby to, że na gruncie stanu prawnego obowiązującego do dnia 30 czerwca 2015 r. wykonanie nawet w całości kary z wyroku jednostkowego umożliwiało objęcie takiego skazania węzłem kary łącznej, zaś po tej dacie stan prawny na to nie zezwalał (art. 85 § 2 k.k.), choć jednocześnie ten nowy stan prawny nakazywał

łączyć poprzednio orzeczone kary łączne (uwzględniał ich prawomocność), gdy poprzedni przywiązywał znaczenie normatywne dla kar jednostkowych, a nie kar łącznych. Te wszystkie uwagi wskazują, że gdyby postępowanie prowadzone było w zgodzie ze standardami procesowymi, to sąd odwoławczy mógłby, aprobując wskazaną powyżej uchwałę Sądu Najwyższego, orzec nową karę łączną obejmującą skazania z wyroku w sprawie X K [...] oraz karę z wyroku II K 170/16 Sądu Rejonowego w B.. W tej sytuacji pominięcie karty karnej znajdującej się na k. 216-218 należałoby odczytywać jako rażące naruszenie przepisu art. 410 k.p.k. Zważywszy na normę art. 570 k.p.k. i zawartą w niej **zasadę działania także z urzędu** oraz możliwości orzekania reformatoryjnego przez sąd II instancji, zbędne jest odwoływanie się przez Autora kasacji do przepisu art. 440 k.p.k., aby z niego stworzyć płaszczyznę kontroli odwoławczej poza zakresem orzekania o karze. Sąd odwoławczy winien w tym zakresie działać z urzędu.

Jednak w sprawie tej doszło do sytuacji, gdzie toczyło się drugie postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego – postępowanie w Sądzie Rejonowym w B. w sprawie II K 436/16. **Postępowanie to miało inny zakres albowiem dotyczyło także skazania w sprawie II K 170/16, które to skazanie nie było przedmiotem orzekania w sprawie X K [...]** (poza zakresem tych uwag pozostawia się na razie kwestię zakresu przedmiotowego postępowania w sprawie II K 436/16 – dotyczy to sprawy XIV K 606/11). Efektem postępowania w sprawie II K 436/16 było wydanie wyroku łącznego, który stał się prawomocny z dniem 8 marca 2017 r., a więc przed uprawomocnieniem się wyroku w sprawie X K [...] Sądu Rejonowego w K.. Oczywiście, **prawidłowo prowadzone postępowanie w przedmiocie wyroku łącznego powinno obejmować swoim zakresem wszystkie dotychczasowe prawomocne skazania**. Przy takim modelowym założeniu, dostrzegając taki stan rzeczy (ujawniając w czasie rozprawy kartę karną, a następnie żądając przedmiotowych akt sprawy, z uwagi na to, że analiza powinna być prowadzona na podstawie akt sprawy, a nie samej karty karnej) **sąd odwoławczy w sprawie V Ka [...] winien wówczas uchylić zaskarżony wyrok i umorzyć postępowanie, albowiem wobec prawomocności wyroku w sprawie II K 436/16 nie byłoby możliwe procedowanie, gdyby miało to dotyczyć tego samego zakresu przedmiotowego** (poszerzenie o nowo ujawnioną sprawę II K

170/16), **co w sprawie II K 436/16**; umorzenie postępowania byłoby konsekwencją powagi rzeczy osądzonej (*res iudicata*). Nie ma racji skarżący, gdy podnosi w kasacji, że podstawą umorzenia wówczas powinien być przepis art. 572 k.p.k. Przepis ten nakazuje umorzenie postępowania z uwagi na brak warunków do wydania wyroku łącznego w dacie orzekania, co do kary łącznej. Zatem, norma ta będzie miała zastosowanie, gdy w ogóle jest możliwe prowadzenie postępowania w przedmiocie kary łącznej, a więc gdy nie ma przeszkody w postaci powagi rzeczy osądzonej, ale gdy po dokonaniu oceny zbiegających się skazań (dla uproszczenia wyводу zbiegające skazania rozumiane jako skazania objęte postępowaniem), sąd *meriti* dojdzie do wniosku, że nie zostały spełnione warunki orzeczenia kary łącznej, a te określa wyłącznie prawo karne materialne (por. J. Matras [w:] Kodeks..., s. 1359-1360 oraz 1364-1365). Przykładowo, gdyby w tej sprawie nie toczyło się w ogóle postępowanie w sprawie II K 436/16, a doszło następnie do ujawnienia przez sąd odwoławczy w sprawie V Ka [...], że uprawomocnił się wobec skazanego kolejny wyrok orzekający karę rodzajowo nadającą się do połączenia z karami orzeczonymi w sprawach objętych wyrokiem łącznym w sprawie X K [...] Sądu Rejonowego w K. (chodzi o wyrok w sprawie II K 170/16), to prowadzenie postępowania w tym przedmiocie na etapie postępowania odwoławczego było przecież możliwe (por. uchwała SN z dnia 28 czerwca 2018 r., I KZP 3/18), a jego efektem powinna być wówczas zmiana wyroku poprzez poszerzenie przedmiotowego zakresu orzekania i orzeczenie co do istnienia warunków do orzeczenia kary łącznej w odniesieniu do zmienionego układu skazań. Sąd odwoławczy nawet gdyby dostrzegał możliwość „powtórzenia” układu kar podlegających połączeniu, z wyroku zaskarżonego apelacją, i umorzenia postępowania na podstawie art. 572 k.p.k. w odniesieniu tylko do tego „nowego” ujawnionego na etapie postępowania odwoławczego skazania, to nie mógł rozstrzygnąć o umorzeniu postępowania na podstawie art. 572 k.p.k. w odniesieniu do całego postępowania w przedmiocie wyroku łącznego, albowiem wyrok zaskarżony apelacją nie był prawomocny, a zatem „układu skazań” tam przyjętego i kar połączonych w tym wyroku nie chroniła zasada *res iudicata*.

Uwagi te nie zamykają jednak wszystkich aspektów prawnych, które mają znaczenie dla rozstrzygnięcia co do zasadności kasacji. Otóż wspomniano

powyżej, że wobec ujawnienia w toku postępowania odwoławczego w sprawie V Ka [...] istnienia prawomocnego wyroku łącznego, którego zakresem rozstrzygnięto by co do wszystkich dotychczasowych jednostkowych skazań, a więc także tych, które były przedmiotem postępowania odwoławczego, sąd odwoławczy powinien uchylić zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w K. w sprawie X K [...] i umorzyć postępowanie w tym przedmiocie z uwagi na powagę rzeczy osądzonej (art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.). **Taki warunek nie został jednak w tej sprawie spełniony.** Otóż w sprawie II K 436/16 Sądu Rejonowego w B. przedmiotem postępowania w zakresie wyroku łącznego nie był wyrok skazujący w sprawie XIV K 606/11 Sądu Rejonowego w S.. Z mocy art. 574 k.p.k. w postępowaniu w przedmiocie wyroku łącznego ma odpowiednie zastosowanie przepis art. 413 k.p.k. Oznacza to, że w **części wstępnej wyroku łącznego (tzw. komparycja, rubrum) powinny być opisane w prawidłowy sposób wszystkie skazania, które stanowiły przedmiot rozstrzygnięcia (art. 413 § 1 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 574 k.p.k.). Powinno zatem wymienić się w tej części wyroku: daty wydania wyroków objętych tym postępowaniem, sygnatury tych postępowań, daty przypisanych przestępstw, podstawy prawne skazania i wymierzone za nie kary jednostkowe, a także kary łączne, gdy zostały orzeczone** (D. Świecki [w:] Kodeks postępowania karnego. Komentarz, D. Świecki [red.], Warszawa 2018, teza 15 do art. 574; J. Matras [w:] Kodeks..., s. 1376). **To właśnie ta część wyroku łącznego określa przedmiot rozstrzygania w trybie wyroku łącznego. Oznacza to, że co do tych skazań wymienionych w komparycji wyroku sąd *meriti* winien wydać rozstrzygnięcie w części dyspozytywnej wyroku (tzw. sentencja wyroku). Brak w komparycji wyroku określonego skazania oznacza, że nie było ono przedmiotem rozstrzygnięcia w wyroku.** W sprawie II K 436/16 w wyroku z dnia 28 lutego 2017 r. nie wymieniono skazania w sprawie XIV K 606/11 Sądu Rejonowego w S., chociaż widniało ono w karcie karnej. Wynikało to z wadliwego procedowania sędziego prowadzącego to postępowanie. Zapewne sędzia ten uznał, że skoro w dacie wszczęcia tego postępowania kara z tego wyroku została wykonana, to wyrok ten nie musi znaleźć się w treści wyroku łącznego. Jest to odwrócenie schematu prawidłowego procedowania. W sprawie tej podlegał ocenie także wyrok wydany w dniu 30 czerwca 2016 r. w sprawie II K 170/16, co

oznaczało, zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r., że sąd orzekający w trybie wyroku łącznego mógł orzekać na dwóch podstawach normatywnych, tj. na podstawie stanu prawnego z dnia orzekania, albo uznając, iż względniejszy jest stan prawny poprzedni (art. 4 § 1 k.k.), w oparciu o stan prawny obowiązujący do dnia 30 czerwca 2015 r. W tym ostatnim stanie wykonanie w całości kary nie stanowiło negatywnej przesłanki do objęcia tego skazania karą łączną w wyroku łącznym. W konsekwencji, **realizowany na podstawie art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. wybór stanu prawnego, w oparciu o który orzeka się karę łączną w trybie wyroku łącznego, powinien być dokonany dopiero po przeprowadzeniu rozprawy (art. 573 § 1 k.p.k.). Oznacza to, że wykonanie w całości jednej z kar orzeczonych wyrokiem podlegającym ocenie w tym trybie, nie może prowadzić do wyeliminowania tego wyroku z podstawy orzekania w tym postępowaniu.** Po przeprowadzeniu rozprawy i ujawnieniu w jej trakcie stosownych dowodów, sąd musi podjąć decyzję co do tego, w oparciu o jaki stan prawny dokona oceny istnienia warunków do połączenia kar (art. 4 § 1 k.k.), a zatem, które kary z wymienionych na wstępie wyroków będą podlegały łączeniu. **W sprawie II K 436/16 Sądu Rejonowego w B. przedmiotem postępowania nie było skazanie ze sprawy XIV K 606/11 Sądu Rejonowego w S., a zatem, sąd ten nie orzekał w tym samym przedmiocie co Sąd Rejonowy w K. w sprawie X K [...].** Ten ostatni sąd rozstrzygał także wobec skazania w sprawie XIV K 606/11 i nie ma tu znaczenia, że było to rozstrzygnięcie pozytywne (orzeczono karę łączną na bazie tego właśnie wyroku). Wracając na grunt postępowania odwoławczego w sprawie V Ka [...] Sądu Okręgowego w K. trzeba stwierdzić, że nawet gdyby sąd ten ujawnił kartę karną, a następnie dołączył akta sprawy II K 436/16 Sądu Rejonowego w B., to winien ustalić, iż w tym ostatnim postępowaniu nie rozstrzygnięto co do wszystkich dotychczasowych prawomocnych skazań, skoro pominięto skazanie ze sprawy XIV K 606/11 Sądu Rejonowego w S.. Z kolei, o tym skazaniu orzekł Sąd Rejonowy w K. w sprawie X K [...], ale nie orzekł o skazaniu w sprawie II K 170/16 Sądu Rejonowego w B.. Oznacza to, że w toku postępowania odwoławczego nie zaistniała przesłanka z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., skoro przedmiotem oceny w postępowaniu II K 436/16 nie był wyrok wydany w sprawie XIV K 606/11. Sąd odwoławczy mógłby zatem orzekać

także co do tego „nowego” skazania, a więc z urzędu uwzględnić fakt prawomocnego skazania w sprawie II K 170/16, a następnie dokonać wyboru porządku prawnego i orzec karę łączną w układzie, w którym przedmiotem postępowania byłby wówczas już wszystkie skazania. W takim stanie rzeczy, odmiennie niż twierdzi w kasacji Minister Sprawiedliwości-Prokurator Generalny, właśnie miałyby zastosowanie norma art. 575 § 1 k.p.k. i sąd odwoławczy mógłby orzec już w drugiej instancji o karze łącznej w nowym układzie zbiegających się skazań.

Zatem pomimo wadliwych poglądów prawnych Ministra Sprawiedliwości-Prokuratora Generalnego, dowodzących niezrozumienia kluczowych instytucji orzekania w trybie wyroku łącznego, zarzut kasacji wskazujący na rażące naruszenie art. 410 k.p.k. byłby zasadny, przy czym nie mógłby prowadzić do umorzenia postępowania w oparciu o przepis art. 572 k.p.k., ale do uchylenia zaskarżonego kasacją wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w drugiej instancji, w celu wydania wyroku łącznego. Rzecz jednak w tym, że **takie postąpienie byłoby mniej korzystne dla skazanego od innego, które jest także możliwe, a przecież kasacja jest wnoszona na jego korzyść**. Orzekanie w drugiej instancji w tym zakresie pozbawiłoby bowiem skazanego możliwości zakwestionowania w drodze zwykłego środka odwoławczego przede wszystkim wysokości orzeczonej kary łącznej. W trybie kasacji skazany mógłby skarżyć jedynie naruszenie art. 4 § 1 k.k. (przy karze bezwzględnej), ale już nie wymiar kary. Tymczasem, może toczyć się zupełnie nowe postępowanie w przedmiocie wyroku łącznego (art. 568a § 1 pkt 1 k.p.k.) i w tym zakresie właściwy jest Sąd Rejonowy w B.. Postępowanie to winno obejmować wszystkie dotychczasowe prawomocne skazania, tj. skazania w sprawach: X K 140/09, XIV K 606/11, X K 602/12, X K 1194/14 i II K 170/16, wyroki te muszą być ujęte w komparycji wyroku, a wydany wyrok będzie podlegał zaskarżeniu na ogólnych zasadach, co umożliwi skazanemu uzyskanie szerszych gwarancji procesowych (np. zaskarżenie orzeczonej kary apelacją).

Orzekając w tym trybie sąd *meriti* winien wziąć pod uwagę przepis art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. i dokonać wyboru korzystniejszego stanu prawnego w oparciu, o który będzie orzekał karę łączną. W odniesieniu do tych

wszystkich skazań (5 wyroków) stan prawny przed dniem 1 lipca 2015 r. prowadziłby do ukształtowania kary według następującego schematu:

- kary podlegające łączeniu to kara z wyroków XIV K 606/11 i X K 602/12 (wyroki z pkt 2 i 3) – minimum to 2 lata a maksimum to nie 4 lata, jak by wynikało z sumy kar, ale 3 lata i 4 miesiące (z uwagi na zakaz *reformationis in peius* – art. 443 k.p.k. – tak została ukształtowana kara łączna w wyroku X K [...], a nie było w tym zakresie środka na niekorzyść);
- odrębnie podlegały by wykonaniu kary z wyroków z pkt 1, 4 i 5 , czyli kary w wymiarze: roku pozbawienia wolności (X K 140/09), dwóch lat i sześciu miesięcy (X K 1119/14) oraz 6 miesięcy pozbawienia wolności (II K 170/16); łącznie do odbycia skazany miałby 4 lata pozbawienia wolności.

Konkludując, kary te byłyby wykonywane w wymiarze od 6 lat (minimum dwa lata plus 4 lata) lub maksymalnie 7 lat i 3 miesiące (maksimum 3 lata i 4 miesiące plus 4 lata), przy czym na ich poczet podlegałyby zaliczeniu okresy kar odbytych , a więc w całości odbyta kara w sprawie XIV K 606/11 (dwa lata i dwa miesiące) oraz kara w sprawie X K 140/09, której koniec przypadał na 9 stycznia 2018 r. (k. 20-21 akta sprawy II K 436/16).

Natomiast wybór stanu prawnego z dnia orzekania oznaczałby, że podlegałyby połączeniu kary z wyroków z pkt 3, 4 i 5, albowiem kary z wyroków z pkt 1 i 2 już są wykonane (por. k. 20-21 akt II K 436/16); wyroki te jednak muszą się znaleźć w komparycji wyroku łącznego. W tym układzie skazany miałby już obyte 2 kary w wymiarze 2 lata i dwa miesiące oraz karę roku pozbawienia wolności (**w sumie 3 lata i 2 miesiące**), a kara łączna obejmowałaby zbieg kar pozbawienia wolności w rozmiarach: rok i 6 miesięcy (X K 602/12), dwóch lat i sześciu miesięcy (X K 1119/14) oraz sześciu miesięcy (II K 170/16). Minimalną karą łączną według stanu prawnego po dniu 30 czerwca 2015 r. byłaby kara 2 lat i sześciu miesięcy, a karą maksymalną kara 4 lat i sześciu miesięcy. Gdy te kary łączne (minimalna oraz maksymalna) zestawień z karami już odbytymi, to skazany odbyłby z tych wszystkich skazań co najmniej 5 lat 8 miesięcy a maksymalnie 7 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności. Zestawienie tych wariantów kar, które mogą być orzeczone oraz kary, którą aktualnie skazany winien łącznie odbyć (6 lat i 2 miesiące - kara wykazana w rozważaniach na wstępie uzasadnienia), prowadzi do wniosku, że możliwe jest

poprawienie sytuacji w tym zakresie w dalszym procedowaniu w trybie wyroku łącznego, co także uzasadnia oddalenie kasacji.

Wszystkie te aspekty prawno-procesowe (w tym ten wynikający z art. 443 k.p.k.) muszą być szczególnie wnikliwie ocenione w nowym postępowaniu w przedmiocie wyroku łącznego.

Z tych wszystkich powodów kasacja nie mogła zostać uwzględniona.